



ודבר דבר

'אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר' [ישעיהו פרק נח, יג].

- **וכבדתו** - שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי.
- **מעשות דרכיך** - שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול.
- **ממצוא חפצך** - חפצך אסורין, חפצי שמים מותרין.
- **ודבר דבר** - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. דבור - אסור, הרהור - מותר.

ודבר דבר





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

כגון:

- א- שכירות [אני יהשכיר בית רכב וכו']
- ב- ומקח וממכר [אקנה דבר פלוני],
- ג- שיביא למחר פירות המוקצים לתוך ביתו.
- ד- אני יספתר ביום ראשון
- ה- וכו'

דבר פלוני אעשה מחר

א- 'ודבר דבר' - דרשו חכמים שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, שלא יאמר דבר פלוני אעשה למחר.

ב- האיסור הוא בין לדבר על כך שהוא עצמו יעשה זאת ובין לאמר לאחר שיעשה זאת

ג- ואפילו דבר שאינו אסור לעשותו בשבת עצמה אלא מדברי סופרים

ודבר דבר

-תוכניות ליום חול





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

מצוה שאסור לעשותה בשבת ולא אמרו שחפצי שמים מותר לדבר בהם בשבת אלא כשיש צורך למצוה אבל כאן אין אמירתו מועלת כלום לעשייה שלמחר:

כגון:

- ד- אקשור לך ציצית ביום ראשון
- ה- תכתוב לי מזוזה, תפילין
- ו- אני אכתוב לפול
- ז- וכיו"ב

דבר פלוני אעשה מחר

ד- האיסור לדבר דיבורים הנ"ל הוא גם כאשר אין דיבור זה מועיל לו כלום לעשייה שיעשה למחר, שבכל מקרה היה יכול לעשות כן למחר אעפ"כ אסור משום ודבר דבר שלא יהא דיבורו בשבת כדיבורו בחול.

ה- ואפילו לומר מצוה פלונית אעשה למחר אסור אם הוא

ודבר דבר
-תוכניות ליום חול



ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

א- 'לא יאמר בשבת לבני ביתו נישן היום כדי לעשות מלאכתינו בערב' [רצ,ו] – ועפ"ז כתבו שה"ה שלא יאמר שאוכל שותה לומד בשביל שנעשה מלאכתנו בערב.

ב- לדבר ביוה"כ על אכילה במוצאי הצום, בפסח על אכילת חמץ הגרשז"א מתיר [שש"כ פכ"ט הע' קס].

ג- ואפילו דבר שאסור רק משום 'עובדין דחול' גם כן בכלל האיסור לדבר עליו בשבת, - כגון לדבר על מדידה ושקילה שיעשה בימות החול כשאינן צורך למצוה [במשנ"ב סי' שכ"ג סק"ח – והתהל"ד שם חולק ומתיר].

ודבר דבר

-תוכניות למוצש"ק





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

ד- אמנם דברים האסורים משום הכנה משבת לחול או משום טירחא בשבת שלא לצורך, אין איסור לדבר בהם בשבת, כיון שיש באפשרותו דרך היתר, דהיינו לעשותם לצורך היום.

כגון:

א. בהתוועדות במוצש"ק אערוך את השלחן כו"כ – מותר

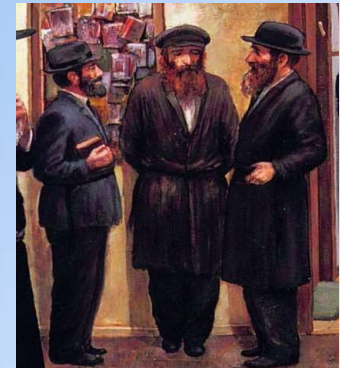
ב. להתוועדות במוצש"ק אבשל כו"כ – אסור [אם אין לזה

תועלת למצוה]

ג. אחרי שבת אני יעביר לך חפץ פלוני - מותר

ודבר דבר

-תוכניות לחול





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

ד- ואפילו לדבר בינו לבין עצמו אסור לדבר על מה שאסור לעשות בשבת [משנייב סקל"ו].

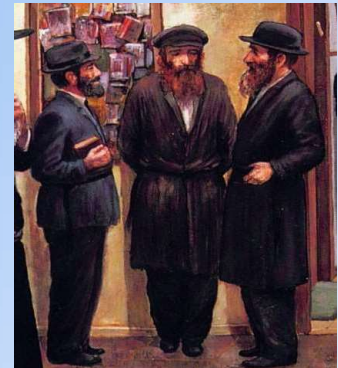
ה- כן אסור להקשיב ולשמוע אחרים המדברים דיבורים אסורים כיצד ומה לעשות בימות החול בדברים שאסור לעשותם בשבת, והנוגעים גם לענייניו [שערים המצויינים בהלכה צ ס"ק ו- דגריע מהרהור].

ד- אין להקשיב לשיחה על תכנון נסיעה משותפת. וכיו"ב

ו- [גם כשלא נוגע לו יש חובת תוכחה - אם שייך לזה ראה תרי"ח]

ודבר דבר

-תוכניות לחול





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

ח- וכל שכן כששואלים אותנו על איזה ענין של חול, שאיננו נוגע אסור לו לענות 'כן' או 'לא' וכדו'.

כגון:

א. האם כדאי לי לקנות רכב פלוני

ב. האם דרך פלונית תהיה לי נוחה לנסיעה

ג. מכשיר פלוני מומלץ לקנות?

ט- [צ"ע דלמדו זה ממש"כ הכה"ח 'נכרי המראה בשבת לישראל זהב אחד שיודיע לו אם הוא טוב או רע או אם חסר או שלם וכמה שוויו עובר לסוחר אסור להודיע לו בשבת דזה נקרא דרך משא ומתן ונאסר בשבת לב חיים חלק ג"ן].

ודבר דבר

-תוכניות לחול





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

ט- באם יהודי המחלל שבת ר"ל שואלו איזה ענין של חילול שבת, ובאם לא יענה לו יתרבה חילול השבת, וכגון נהג רכב הנוסע בשבת ששואלו כיצד מגיעים למקום פלוני מה יעשה?

1. טוב להתחמק ולא לענות כלל, או יאמר שמחמת קדושת שבת אסור לענות לך (שו"ת באר משה ח"ח סי' ע"ח, שש"כ פכ"ט סעי' ע').
2. ויש שכתב [הגרשז"א ובס' מאור השבת ח"א (ט)] - שיאמר לו שאסור לחלל שבת ואסור לנסוע ואסור לדבר דיבורי חול בשבת, אך היות ואני רוצה למעט ממך חילול שבת לכן אומר לך המקום, ובזה יוצא גם ידי חובת מחאה.

ודבר דבר

- תשובה לנהג מחלל שבת





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

ט. באם יהודי המחלל שבת ר"ל שואלו איזה ענין של חילול שבת, ובאם לא יענה לו יתרבה חילול השבת, וכגון נהג רכב הנוסע בשבת ששואלו כיצד מגיעים למקום פלוני מה יעשה?

3. אך לא יאמר 'איני יודע', כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני

(שו"ת צי"א חט"ו סי' י"ח, עיין שם בארוכה),

4. זולת אם יש משום דרכי שלום וכש"כ במקום איבה דהו"ל

כצרכי מצוה שהתירו 'ודבר דבר' (ועוד דאפשר הוי כמו דיבורים בעלמא).

ודבר דבר

- תשובה לנהג מחלל
שבת





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

- י- כשנהג גוי שואלו כיצד לנסוע למקום פלוני, וכן כששואלו בשאר ענייני חולין ודברים האסורים לעשות בשבת ?
- כ- יש שכתב כי לו להימנע מלענות לו משום 'ודבר דבר' – [ראה בפמ"ג א"א סקכ"ט],
- ל- אמנם מדברי אדה"ז משמע דשרי [שז, לה]

ודבר דבר

- תשובה לנהג גוי





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דבר פלוני אעשה מחר

יא- יש היתר לדבר על מה שאחרים מתעתדים לעשות דבר של חול:

1. כשאין בדיבור שום הוראה וציווי,

2. איננו גורם שחבירו יעשה את הדבר,

יג- סיפור דברים בעלמא, אין בו איסור מעיקר הדין.

יב- לספר על מה שעשה בעבר אף בדברים של איסור, כשכעת אין לו צורך בהם, ולא יגרום לאחרים לעשות, אין בו איסור מעיקר הדין.

- כל הנ"ל דינם כדברים בטלים שיש לימנע מלהרבות בזה. - כדלקמן

ודבר דבר

מה אין איסור?





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

היתר כשיש אופן לעשותו בהיתר

א- לא אסרו לדבר בחפציו בשבת אלא בחפצים האסורים לעשותם בשבת ואי אפשר להמציא צד היתר בעולם לעשותם בשבת, אבל אם יוכל להמציא צד היתר לעשות בשבת, מותר לומר בשבת על עצמו או לחבירו שיעשנה אחר השבת (רק שיזהר שלא להזכיר לו לשון שכירות כמ"ש בס"י ש"ו) אפילו אם עכשיו אין שם אותו צד היתר.

ב- כיצד אומר אדם לחבירו לכרך פלוני אני הולך למחר לך עמי מפני שיוכל להמציא צד היתר בשבת אילו היה שם בורגנין אף על פי שעכשיו אין שם בורגנין.

ודבר דבר – באופן
המותר





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

היתר כשיש אופן לעשותו בהיתר

ג- (מפני שענין איסור דיבור בחפציו הוא מה שמתעסק בשבת בדברים האסורים היום ולא נאסר אלא להתעסק בדברים שאיסורם נתלה בגופם אבל דברים שאיסורם נתלה בדבר אחר ואילולי אותו דבר היו דברים אלו בעצמם מותרים בשבת מותר להתעסק בהם בדבור לעשותם אחר השבת).

ד- ואין היתר אלא בלשון זה אני הולך לך עמי אבל לא יאמר בלשון שמשמעו הליכה בקרון (שקורין בלי"א פארי"ן) שהרי לזה אין בורגנין מועילים.

ודבר דבר – באופן המותר





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

היתר ה"אשל אברהם" מבוטשאטש

א- 'כשמגיע לפניו מי שלא יוכל לדבר עמו אודות מו"מ רק בש"ק והוא הפס"מ גם שהוא דברי סחורה כל שאינו ממש לשון שפירשו חז"ל להדיא לאיסור נראה שכשמדבר בלשון שנוי להיכר וכעין הנהוג להזכיר זכרון ש"ק על כל מה שאומרים מפעולה בימי חול הבאים גם אם איננו מלאכה בש"ק, ואולי מועיל בזה השינוי שעיי"ז אין עוד הדיבור של ש"ק כדיבור של חול כיון שהוא ניכר היטב וכש"כ כשהדיבור הוא למנוע מאיזה מו"מ וכדומה יעו"ש'

ודבר דבר –

כך וכך
תפוזים..



ודבר דבר – תוכניות ליום חול

היתר ה"אשל אברהם" מבוטשאטש

א- לומר כמנהג קצת בורים שאומריי דבר זה אעשה בלתי אמירת שבת לא יועיל ולא יציל מהאיסור והוא חוכא ואטלולא כי איך יאמר שהוא בלתי אמירת שבת שקר ענה הרי אומרו בשבת וכהנה מנהגי רקים העם ההולכים בחשך אשר לא ראו אור תורהי [פלא יועץ ערך שבת]

ב- 'ורבים מעמי ארץ מרגלא בפומייהו לומר בלי אמירת שבת למחר אעשה דבר זה' וכסיל לא יבין את זאת שאומרו בשבת ואומר בלי אמירת שבת וחושב שבזה ינצל מן האיסור היש סכלות גדול מזה וכן על הדרך יש שרוצים לדבר לשה"ר וכדומהי [חסד לאלפים סיי ש"ו סעיי ח']

ודבר דבר –

נישט
אין שבת
גרעט...



ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

א- ואפילו בשיחת דברים בטלים שאין בהם זכר עשיית מלאכה כלל אסור להרבות בהם בשבת שלא יהא דבור השבת כדיבור החול.

ב- 'והביאו זה ממדרש ויקרא פרשה ל"ד דרשב"י הוה ליה אימא סבתא ואמר לה שאין לדבר הרבה בשבת בירושלמי [ספטי"ו] א"ר אבוה שבת לדי מה הקדוש ברוך הוא שבת ממאמר אף אתה שבות ממאמר וכו' א"ר חנינא מדוחק התירו לשאול שלום בשבת ע"ש [ערוך השולחן אורח חיים סימן שז, א].

ודבר דבר –
דברים בטלים





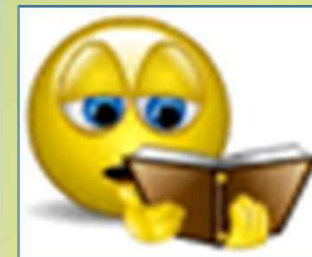
ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

א- ובני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים הוא עונג להם מותרים לספרם בשבת כמו בחול, [אבל אין להם להרבות בשיחות אלו (בן איש חי שנה שניה פרשת וישלח)], אבל מי שאינו מתענג בריבוי השמועות אסור לספרם בשבת כדי שיתענג בהם חבירו:

ב- 'מכל מקום אין זאת כי אם למי שמרגיש בעצמו בהחלט שזהו תענוגו מצד עצם הסיפור, ולא מצד מה שמלביש פנאי זמנו בזה, כי בכהאי גוונא אסור לדבר דברי חול, שודאי כל אחד ואחד יכול למצוא במה שילביש פנאי זמנו במה שאיננו דברי חול וצלע"ע בכל זה' [א"א בוטאטש שו, ח]

ודבר דבר –
דברים בטלים





ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

ג- 'ובני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים ענג להם מותר וכו' הוראה זו עיילוה למערתא דחסידי ולא קבלוה [נהגאון החסיד בעל שלייה ואחריו נמשך הרב החסיד בעל דעת חכמה פ"א דף י"ב ע"ב] ואמור רבנן קדישי הנז' דלפיי ר"ת ופסקו השי"ע דאפיי שיחת חולין אסור להרבות גם זה אסור

ד- ומפורש בדברי הזהר הקדוש דהוא מחלל שבת כמו שהאריך הרב דעת חכמה שם בטוב טעם ודעת וכ"ש דמזה ימשך ודאי לדבור אסור ובעל נפש יגדור גדר שלא יהיה בסוג מחלל שבת ח"ו וריב לו להרב דעת חכמה על מנהג שנהגו לבקר כתות כתות בש"ק לאוהביהם וכו' ע"ש באורך דבריו הקדושים חיים וקיימים' [מחזיק ברכה אורח חיים סימן שז, א].

ודבר דבר –
דברים בטלים





ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

ד- 'שמעתי בזה בשם בעל ספר הקדוש תולדות יעקב יוסף ז"ל משל ליום רצון מהמלך למלאות משאלות בני המדינה בו ועובר בהמדינה וכל אחד ואחד שואל מבוקשו, ומוכה שחין אחד שהיה מתקרר באשפות ולא מצא עוד אשפה, ניגש אל המלך שיצוה שיותן לו אשפות, ושחקו עליו כל השומעים שחיסר את נפשו מטובה על ידי שטותו, והלא טוב היה לו לבקש שיותן לו רופא מובהק, כי כלום חסר מבית המלך. וכן הוא בזה שהבוחר תענוגו בשבת קודש בדברי הבל הוא כבוחר אשפות במקום שהיה לו לבקש רופא שיביאנו לכל טוב. ובשבת קודש הוא יום רצון ליתן משאלות הלב, וכשיטה אזנו לדברי תורה הקדושה, רפאות תהיה לכל בשרו בזה ובבא'. [א"א בוטאטש שו, ח]

ודבר דבר –
משל למלך..





ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

ה- ולהיות מחמת חלישות הדור אין כח בכל אחד ואחד להתענות כראוי לו. לזאת עצה היעוצה כמארז"ל כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו. כהלכתו דייקא. לכן מוטל על כל אחד ואחד להיות בקי בהלכתא רבתא לשבתא. וגם יזהר מאד שלא לשוח שום שיחה בטילה ח"ו. בהיות מודעת זאת ליי"ח כי בכל המצות יש פנימיות וחיצוניות מהשבת הוא שביתה מעשיה גשמיית כמו ששבת ה' מעשות שמים וארץ גשמיים. ופנימית השבת היא הכוונה בתפלת השבת ובת"ת לדבקה בה' אחד כמ"ש שבת לה' אלקיך וזו היא בחי' זכור. ובחי' שמור בפנימיות היא השביתה מדיבורים גשמיים כמו ששבת ה' מיו"ד מאמרות שנבראו בהם שמים וארץ גשמיים כי זה לעומת זה כו"י [סיום ספר התניא].

ו- אבל גם בחול אין לבני תורה להרבות בשיחה זו משום מושב לצים.

ודבר דבר –
סיום התניא





ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

ז- 'עוד שמעתי ממורי ביאור גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה (שבת קכז א). והקשה. והעולה, שלפעמים הכנסת אורחים הוא ביט[ו]ל תורה או ספורי לה"ר וכו', מ"מ גדולה הכנסת אורחים. [תולדות יעקב יוסף קונטרס אחרון]. כתב בספר מנחת שבת על קצשו"ע [קונטרס שיורי מנחה דף קנ"ז אות ו'] דיש להתיר להרבות לדבר דבורים בשבת עם אורח היכא דמתכוין לעונג האורח ולכבדו.

ח- וכן האריכו הפוסקים שיש היתר לדבר דבורי בטלים לצורך קירוב יהודים 'מבצעים' וכיו"ב [ראה הנסמן בשו"ת נהרות איתן ח"א סי' כ]

ודבר דבר –
הכנסת אורחים





ודבר דבר – דברים בטלים

שיחת דברים בטלים

ט- יש להזהר שלא להקפיד יותר מדאי על בני ביתו שמשוחחים שיחה בטלה, ימים יצרו ולא אחד בהם זה יום השבת לישראל כיצד אדם עושה מלאכה כל ששה ונח בשביעי נתרצה עם בניו ועם בני ביתו שוב אדם עושה מלאכה בפני אויביו כל ששה ימים ונח בשביעי שוכח כל צער שהיה לוי [תנא דבי אליהו] ייזהר ביותר בשבת שלא להראות שום הקפדה ועצבות חס ושלוס רק יהיה מעביר על מידותיו וממילא יזכה למחילת עוונות ועל ידי זה יזכה לאור השבת [טובי חיים לתדב"א]

ודבר דבר –
דברים בטלים





ודבר דבר – דברי צער

דברי צער

א- אסור לספר איזה דבר שנזכר בו צערו כגון ממייתת אוהבו וכיוצא בזה:

ב- איסור זה של צער משמע שהוא אף בהרהור בלבד כני"ל, וכן אפי' במקום מצווה יש להמנע כגון להודיע על פטירת צדיק וכי' [ראה בנין שלום ח"ו עמ' לג ואילך].

ודבר דבר –
דברי צער





ודבר דבר – תוכניות ליום חול

דברי צער

ג- "ובזמננו מופיעים קצת עתונים בכל מדינה ומדינה ע"י השתדלות יראי ד' שביהם מעוררים על עניני הדת בהיי הצבור וחיזוק עניני החרדים להשיב מלחמה שעה מלחמת ד' ואין בהם עניני מו"מ כלל היי נראה פשוט דמותר לקרותם בשבת ושו"ר שיש להסתפק בזה דלפעמים אדם מצטער בקריאתם משמועה לא טובה כגון העדר צדיק או חצרות אחב"י ברהבי העולם ואפילו מהידיעות על מצב הדת בדורנו זה אפשר להצטער מאד ובשבת אסור לספר דבר של צער"

ודבר דבר –
דברי צער





ודבר דבר – איחולים

איחולים בשבת

'איתא בשל"ה קבלתי אדם המבקר לחבירו בשבת בשחרית לא יאמר לו כדרך שאומר בחול צפרא טבא רק יאמר לו שבת טבא [בלשון קודש או בלשון חול כמנהגנו היום] כדי לקיים זכור את יום השבת' [משני"ב שז ס"ק ה].

ודבר דבר –
איחולים





ודבר דבר – לחשב חשבונותיו

לחשב חשבונותיו

א- אסור לאדם לחשוב חשבונותיו בפיו בשבת גזרה שמא יכתוב בין חשבון העתיד להיות בין חשבון שעבר כבר אלא שצריך לו עדיין לידע אותו, ויש לגזור שמא יכתבנו לזכרון.

ב- אבל אם ידוע לו שאין מגיע להם כלום ממנו הרי זה חשבון שאינו צריך לו כלל ומותר לחשבו בשבת.

ודבר דבר –
לחשב חשבונותיו





ודבר דבר – לחשב חשבונותיו

לחשב חשבונותיו

ג- וכן כמה סאים תבואה היה לנו בשנה פלונית כמה דינרים הוציא בחתנות בנו וכיוצא באלו שהם בכלל שיחה בטלה המחשב אותם בשבת כמחשב אותם בחול ובלבד שלא ירבה בהם שאסור להרבות בשיחה בטלה בשבת כמ"ש למעלה:

ד- חשבונות של מצוה מותרים

ה- אם חשבונות אלו גורמים לו 'טרדת הלב ונדנדוד דאגה' – אסור אפילו בהרהור [קו"א שא ב]

ודבר דבר –
לחשב חשבונותיו





ודבר דבר – לחשב חשבונותיו

לחשב חשבונותיו

ו- 'אלא אפילו להרהר בלבו אסור אפילו בדברי תורה שחייב להגות בה יומם ולילה ולכן כשנכנס לבית הכסא טוב לחשוב חשבונותיו שלא יבא לידי הרהור תורה ובשבת שאסור לחשבם יפנה לבו להרהר בציורים ובנינים נאים וכיוצא בדמיונים אלו המושכים ומפנים לבו מלבא לידי הרהור דבר שבקדושה' [פה,א].

ודבר דבר –
הרהור





ודבר דבר – לחשב חשבונותיו

לחשב חשבונותיו

ז- כמה תרוצים נאמרו לתרץ הסתירה [בסיי שז אוסר רק בפה ואילו בסיי פה אוסר אף בהרהור]?

1. יי"א שהוא מפני שמצטער

2. ויי"א שכיון שהחשש הוא שמא יכתוב כשמהרהר בלבד יש לו היכר שלא יכתוב משאי"כ שבבית הכסא שאיננו יכול לדבר

3. ויי"א שבסיי שז מדבר מעיקר הדין ובסיי פה מדבר מצד הראוי ממדת חסידות.

ודבר דבר –
לחשב חשבונותיו





ודבר דבר – לחשב חשבונותיו

לחשב חשבונותיו

ח- באם לחבירו תהיה תועלת מן ההתחשבות – גם זה אסור
[משנייב ס"ק כו],

ח- ולכן אסור לאמר לחבירו כמה עלה חפץ פלוני כשיודע
שחבירו מעוניין לקנות כזה חפץ.

ודבר דבר –
לחשב חשבונותיו





ודבר דבר – תכניות לאחר השבת

עמוד עמי בערב

א- אסור לאמר לפועל שיעשה עבורי מלאכה אחרי השבת. ואף אסור לדבר איתו על כך שישכיר אותו למלאכה.

ב- כגון תוכל היות נהג שלי השבוע, תוכל לעבוד עבורי וכיו"ב.

ג- רשאי לאמר לו 'הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב' יצור קשר במוצש"ק' וכיו"ב שאיננו דיבור מפורש.

ודבר דבר –

עמוד עמי בערב





ודבר דבר – תכניות לאחר השבת

עמוד עמי בערב

ד- לאמר לנהג מונית שישמח שיבוא אליו במוצש"ק, יש מתירים
[שש"כ פכ"ט]

ה- אך בכל מקרה יש להמנע מלאמר 'תתקשר' אלי/ תשלח לי
הודעה במוצש"ק וכיו"ב - שהרי מצווה עליו לעשות מלאכה
אסורה.

ו- גם ההיתר האמור ה"ה בכלל הרהורים מותרים, שראוי להמנע
מהם.

ודבר דבר –
עמוד עמי בערב





ודבר דבר – צרכי רבים

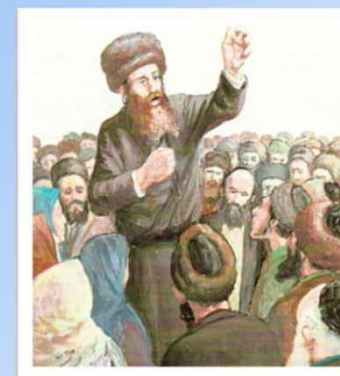
היתר צרכי רבים

א- מותר לפקח על עסקי רבים, ואין בזה משום ממצוא חפצך ודבר דבר שצרכי רבים הם כמו חפצי שמים.

ב- ומכל מקום לא התירו אלא לפקח ולהתעסק בדברים בלבד שאינו אסור בצרכי יחיד אלא משום ממצוא חפצך ודבר דבר אבל כל דבר האסור משום שבות גמור לא התירו לצרכי רבים כמו שלא התירו לצורך מצוה כמ"ש לעיל:

ג- אסור להכריז בשבת על קרקע הנמכרת שכל מי שיש לו זכות עליה יבא ויגיד ואם לאו יאבד זכותו, כדן את הדין ואין דנין בשבת.

ודבר דבר –
צרכי רבים



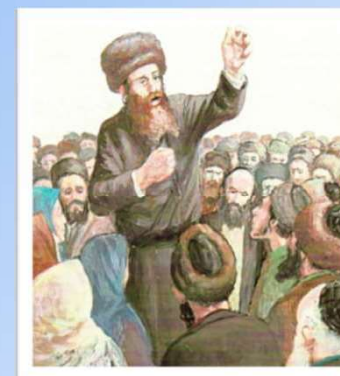


ודבר דבר – צרכי רבים

היתר צרכי רבים

- ד- אם מכריז סתם כל מי שיש לו זכות יבא ויגיד שאינו כדן את הדין, מכל מקום אסור משום ודבר דבר. אלא שבמקום שנהגו להקל להכריז סתם אין למחות בידם כי יש מקום לומר שזהו כצרכי רבים שמותר לדבר בהם בשבת שכל דבר שהוא תיקון המדינה והוא מזדמן תדיר נקרא צורך רבים כיון שהוא מזדמן תדיר
- ה- אין לעשות אסיפה של הנהלת בית הכנסת בשבת.

ודבר דבר – צרכי רבים





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

א- לצורך מצווה רשאי לאמר לחבירו בשבת שיעשה עבורו מלאכה במוצש"ק, וכן יכול לאמר לו שיקנה עבורו חפץ של מצווה ורשאי לומר לו ג"כ בפירוש קח במנה ואם לא תמצא במנה קח במאתים. [שו,ו]

ב- אך גם במקום מצוה לא יזכיר לו 'סכום מקחי' כלומר שלא יאמר לו שלא להוסיף על סך מסויים. לפי שאמירה זו אינה אלא הצלת ממונו ואין בה צורך למצוה

ודבר דבר –
צרכי מצווה





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

ג- כמו כן אף במקום מצוה לא יזכיר לו 'סך דמיס' דהיינו שלא יאמר לו לך לאיש פלוני שאני חייב לו כך וכך וקח ממנו צרכי המצוה הזאת ואהיה חייב לו סך הכל כך וכך (שצירוף סך זה אין בו צורך למצוה):

ד- לפי זה אין לאמר לחבירו כשאתה נוסע לקנות אתרוג תקנה לי גם, אך תקנה לי רק עד מחיר פלוני. אך אם לא מזכיר לו הגבלת מחיר מותר. וי"א שאם לפני שמצוה עליו מזכיר לפניו שאין רצונו לקנות במחיר כל כך יקר של .. – שרי.

ודבר דבר –
צרכי מצווה





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

ה- מותר לשדך התינוק ליארס שדבור של מצוה הוא.

ו- מותר לדבר עם המלמד אם רוצה להישכר ללמדו ספר או אפילו ללמדו אומנות שזהו ג"כ מצוה שאם לא תהא לו אומנות לפרנס עצמו ילסטם את הבריות

ז- אבל אסור לשכור המלמד (בשבת ואפילו) להזכיר לו סכום מעות (אסור) שזהו שבות גמור ולא התירוהו לצורך מצוה:

ודבר דבר –
צרכי מצווה





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

ח- וכן מותר לפסוק צדקה לעניים שדבור של מצוה הוא.

ט- מותר להתעניין במצב הגשמי של פלוני היעניי על מנת לעזור לו.

י- יש אומרים שבמקום שנוהגין לומר לקורא בתורה מי שבירך והוא נודר לצדקה או לחזן אסור לו לפסוק כמה יתן אלא יאמר לו סתם עשה לי מי שבירך והמנהג להקל בזה מפני שמותר לפסוק צדקה בשבת.

ודבר דבר –
צרכי צדקה





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

יא- מי שאבדה לו אבידה מותר שיכריזו בשבת שמי שיודע בה יבא ויגיד ואפילו האבידה היא דבר שאסור לטלטלו בשבת מפני שהשבת אבידה מצוה ולומר למי שיודע ממנה ששיבנה אמירה זו מחפצי שמים שמותרים בשבת

- (ונהגו להכריז גם על אבידת נכרי מפני דרכי שלום שאנו מצווין מדברי סופרים להתנהג עמהם בדרכי שלום והרי זה כעין מצוה כמ"ש בס"י שכ"ה):

ודבר דבר –
השבת אבידה





ודבר דבר – צרכי מצווה

היתר צרכי מצווה

יב- אסור להכריז בשבת אצל מי שיש יין למכור אם הוא מקום שהיין מצוי בו הרבה שאין צורך מצוה בהכרזה זו ואסור משום ודבר דבר אבל במקומות שאין היין מצוי כל כך מותר להכריז עליו בשבת שזהו צורך מצוה לקנות יין לקידוש ולכבוד היום ובלבד שלא יזכיר סכום מעות.

יג- מותר להכריז היכן מוכרים מצות, מותר לדבר על אפיית מצות בשבת. מותר להזכיר שינה מכירת ספרים מיוחדת בימי החול אף שהסוחר מרוויח מזה סו"ס זה צרכי מצוה [רב פעלים ח"ב סי' כד].

ודבר דבר –
צרכי מצווה

